

Het Landjuweel bij de Schuttersgilden

OORSPRONG EN TIJDSKADER

Reeds in de 14^e eeuw werden schutterswedstrijden georganiseerd. Deze werden verder uitgebouwd in de 15e en de 16e eeuw. Zij vonden vooral in de eerste helft van deze laatste eeuw met veel luister plaats onder de vorm van wat men landjuwelen noemde. Zij bestonden uit meerdere delen en werden aanzien als zeer prestigieuze activiteiten van de inrichters.

Zo werd in 1515 te Mechelen een zeer groots opgevat landjuweel ingericht dat in 1561 te Antwerpen besloten werd.

ORGANISATIE

Een landjuweel bestond uit zeven schietwedstrijden. De gilde die de eerst wedstrijd won kreeg een zilveren schaal, moest twee zilveren schalen ter beschikking stellen voor de volgende wedstrijd en moest de volgende wedstrijd inrichten. De winnaar van de tweede wedstrijd kreeg deze twee schalen maar moest er drie ter beschikking stellen voor de volgende wedstrijd en deze ook inrichten. Zo ging dit verder tot en met de laatste wedstrijd waarna er een nieuw landjuweel kon gestart worden.

In principe mocht er niet meer dan 2 jaren verlopen tussen twee schietwedstrijden. Men kon echter hierop uitzondering maken omwille van gewichtige redenen (oorlog, onveilige tijden...).

Voor elke wedstrijd werd een reglement opgesteld (aantal schutters, aantal beurten, schietafstand, afstand tussen doelen...). Gilde werden plechtig uitgenodigd door de inrichters bij middel van boden. (Uitnodiging bij middel van een document waaraan de stad die de uitnodiging aanvaardde zijn zegel hechtte).

Het winnen van een wedstrijd was op basis van de beste schietbeurt of beurten. VB een schutter mocht 10 scheuten doen. De afstand van elke pijl tot het centrum (de pin) van het doel werd opgemeten. De 4 kleinste afstanden (de maten) werden behouden. Wie de kleinste maten had was de winnaar.

SCHUTTERS

Landjuwelen werden ingericht:

- afzonderlijk voor steden en vrijheden
- afzonderlijk voor dorpen en gehuchten
- afzonderlijk voor elk wapen (kruisboog, handboog en buks)
- Het landjuweel was typisch een gildegebeuren dat zich afspeelde binnen het hertogdom Brabant en de deelname was dus voornamelijk beperkt tot gilden uit dit hertogdom.

BIJKOMENDE ACTIVITEITEN

Vooral in de 15^e eeuw en later ging de schietwedstrijd gepaard met bijkomende activiteiten zoals daar zijn:

- het schoon inkomen
- de esbattementen
- sotternijen of het vermaak geboden door een zot (vooral geliefd waren grimassen en het nabootsen van gebrekkigen)
- het verste te schieten
- het schieten om de wijn

Aan elk van deze activiteiten was een wedstrijd verbonden met bijhorende prijzen voor 1^e, 2^e en 3^e plaats. Deze prijzen bestonden dikwijls uit schalen kannen of bier en wijn.

De hoofdactiviteit was echter het schieten. Dat bepaalde wie winnaar werd van een landjuweelwedstrijd.

HERENTALSE DEELNAMEN

Het is bekend dat in Herentals een landjuweelwedstrijd heeft plaatsgevonden in 1521 en dus ook deelnam aan de vorige schietwedstrijd van dit landjuweel. In 1534 nam Herentals deel aan een landjuweel ingericht door de stad Mechelen. Het is merkwaardig maar de schieting van 1521 was deel van een landjuweel voor de handboog terwijl deze van 1534 er een voor de voetboog was. **Blijkbaar waren er in die tijd twee gilden, met verschillend wapen, in Herentals!**

HUIDIGE SITUATIE

Het reglement van het moderne landjuweel werd opgesteld door de HGK in de jaren 1950. Als gevolg daarvan ziet de dag van vandaag het landjuweel er heel erg anders uit. De meest opvallende verschillen zijn:

- het wordt gelijktijdig betwist door alle gildewapens
- het wordt betwist door gilden die lid zijn van de HGK (niet meer steden, dorpen, vrijheden...)
- het verdwijnen van activiteiten zoals zotternijen, esbattementen, verst schieten en dergelijke
- het vendelen, roffelen, dansen, het deelnemen aan studiedagen en wetsvergaderingen als activiteiten die meespelen bij het veroveren van het landjuweel

Het schieten is niet meer de enige activiteit waarmee men een landjuweel kan winnen. Het is ook merkwaardig dat van de 10 best gerangschikte gilden (2009) er 7 gilden van de voet- of kruisboog zijn. De overige 3 zijn handbooggilden. Toch wist onze gilde in 1970 het landjuweel te winnen. Vandaag de dag is het landjuweel enkel binnen bereik van gilden die aan al de bovenvermelde activiteiten van een landjuweel deelnemen. Valt dit te betreuren?